

Tomasz Pudłocki, *Przemyska legenda*, „Nasz Przemysł” 2004, nr 2, s. 39

Edward Lech

Mało jest osób tak jednoznacznie kojarzonych jak Edward Lech. Bez popularnego „Dziadka” przemyski sport nie miałby tylu pięknych kart na trwale wpisanych w lokalną historię. Dla swoich uczniów jak i nauczycieli w-f, pomimo 30 lat od śmierci, nadal pozostał niedoścignionym wzorem.

Edward Lech ur. się 14 II 1894 r. w Przemyślu jako syn Franciszka i Katarzyny Wingert. Ojciec, który go wcześniej odumarł, był kowalem w warsztatach kolejowych. Szkołę powszechną ukończył w rodzinnym mieście, a następnie uczęszczał do Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Rzeszowie, gdzie 20 VI 1913 r. zdał maturę. Uprawniała go do pełnienia obowiązków tymczasowego nauczyciela w szkołach ludowych. Odbywszy praktykę w latach 1913–1916 w Wyszatycach i Żurawicy, w lutym 1916 r. otrzymał patent nauczyciela szkół powszechnych. Zmobilizowany, pełnił służbę wojskową jako nauczyciel Szkoły Inwalidów w Przemyślu, a po odzyskaniu niepodległości, już w Wojsku Polskim w latach 1918–1922 jako kierownik warsztatu naprawy protez inwalidzkich na Lipowicy. Równocześnie pracował w przemyskiej szkole powszechniej im. T. Czackiego.

Przejawiając wybitne zdolności do nauczania ćwiczeń cielesnych, otrzymał skierowanie na roczny kurs nauczycielski wychowania fizycznego na Uniwersytecie Poznańskim (1922/23). Dodatkowo uczęszczał na dziesięciomiesięczny kurs w Centralnej Wojskowej Szkole Gimnastyki i Sportów. Uzyskane kwalifikacje

pozwoili mu uzyskaæ awans do szkolnictwa œredniego – 10 XI 1923 r. zostaÅ przeniesiony do I Gimnazjum im. J. SÅowackiego w PrzemysÅu. Ze szkoÅÅ tÅ zwiÅzany byÅ przez nastËpne 50 lat! Choæ przed Lechem w przemyskim „SÅowaku” byÅo kilku nauczycieli w-f (m.in. W. Wasilkowski, W. Sawicki, B. BÅÅek, J. Kolankowski), to Åaden nie poÅoÅyÅ takich zasÅug dla rozwoju kultury fizycznej w tej szkole, co on. I choæ poczÅtkowo pozostawaÅ w cieniu J. Kolankowskiego (m.in. prezesa Przemyskiego Towarzystwa Narciarzy i zaÅoÅyciela Gimnazjalnego Klubu Sportowego), korzystajÅc z doœwiadczenia starszego kolegi, coraz aktywniej angaÅowaÅ siË w Åycie sportowe miasta. Nie byÅo przed wojnÅ zawodów w PrzemysÅu, w ktÅrych nie braliby udziaÅu wychowankowie Lecha (lekkoatletyka, siatkówka, koszykówka, piÅka noÅna) i jak zaznaczyÅ absolwent konkurujÅcego Gimnazjum Morawskiego: *Tradycyjnie zwyciËÅo Gimnazjum I im. J. SÅowackiego prawie we wszystkich dyscyplinach*. O wysokim poziomie nauczania dyscyplin sportowych przez Lecha ÅwiadcÅ „Ålote karty” szkoły, np. w 1929 r. jej uczeÅ JÅzef Lankosz reprezentowaÅ PolskË na zawodach narciarskich w Rumunii, zdobywajÅc wszystkie pierwsze miejsca. Z kolei WÅadysÅaw Niemczyk, dziËki swojemu skokowi wzwyÅ (182,5) na zawodach okrËgowych zostaÅ reprezentantem kraju w zawodach lekkoatletycznych w Pradze, Wiedniu i w Budapeszcie. W dwÅch pierwszych miejscowoÅciach zdobyÅ w swojej konkurencji drugie miejsca. Takich przypadków byÅo znacznie wiËcej. RÅwnoczeÅnie prof. Lech, obok dziaÅalnoÅci w szkole, Towarzystwie Narciarzy, Towarzystwie Gimnastycznym „SokÅl”, zwiÅzaÅ siË na szereg lat z Klubem Sportowym „Polonia”, bËdÅc wiele razy czÅonkiem jego ZarzÅdu. W ramach „Polonii” organizowaÅ zawody lekkoatletyczne, biegi

przełajowe i konkursy poszczególnych gier zespołowych. O ciągłym doskonaleniu się Lecha świadczy też fakt, że uzyskał on w 1925 r. uprawnienia sędziego piłki nożnej.

Okres II wojny światowej profesor spędził w Przemyśle. W okresie radzieckim pracował początkowo w Gimnazjum Słowackiego, a przez pierwszy kwartał 1940 r. w Koedukacyjnym Gimnazjum Kupieckim i Liceum Handlowym z ukraińskim językiem nauczania. Zagrożony wywózką, przedostał się do niemieckiej części Przemyśla. Tam do końca grudnia 1942 r. pracował jako placowy w fabryce „Astra”. Następnie aż do wyzwolenia był kierownikiem filii zakładów piwowarskich „Okocim” w Przemyśle. We wrześniu 1944 r. był jednym z pierwszych, którzy pomagali przy otwarciu Gimnazjum i Liceum Słowackiego, gdzie ponownie podjął pracę. Niespełna rok później została ona przerwana – w listopadzie 1945 r. profesor aresztowany przez UB został osadzony w Rzeszowie pod zarzutem współpracy z okupantem niemieckim. Wkrótce zwolniony, przez parę lat borykał się z wieloma nieprzyjemnościami, aż ostatecznie oczyszczono go z zarzutów po paru latach. Chcąc utrzymać się w pracy zmuszony był przejść obowiązkowe kształcenie ideologiczne. Pozwoliło mu to nawet pełnić przez rok funkcję zastępcy dyrektora szkoły (1950/51). Profesor spełniał się jednak najbardziej w pracy z młodzieżą. Podobnie jak przed wojną jego wychowankowie odnosili szereg sukcesów w różnych dyscyplinach sportowych, co nie uszło uwadze władz oświatowych i państwowych. Edward Lech był wielokrotnie nagradzany, otrzymując m.in.: Złoty Krzyż Zasługi” (1957), „Złoty Medal za Zasługi w Kulturze Fizycznej i Turystyce” (1961), „Krzyż Kawalerski Or-

deru Odrodzenia Polski (1970). Odznaczenia te były dodatkowymi motywacjami do dalszej, owocnej pracy, zwłaszcza że w r. szk. 1966/67 profesor pracował dodatkowo w Szkole Podstawowej nr 6. Ostatecznie 6 XI 1970 r. przeszedł na emeryturę, uroczyście żegnany przez całą społeczność „Słowaka”.

Zmarł 10 IX 1974 r. i został pochowany na Cmentarzu Głównym w Przemyślu (pole R I, rząd I miejsce 24). W uznaniu jego zasług przez kilka lat urządza-
no Turniej Koszykówki o Memoriał Profesora Edwarda Lecha; szkoda, że ta piękna inicjatywa, mająca na celu uczczenie pamięci wielkiego przemyslanina i promocję tej dyscypliny sportu nie jest kontynuowana.